

4. Výdaje za léky

Ve struktuře výdajů na zdravotní péči mají nezastupitelný podíl výdaje na léky. Výše výdajů za léky je významně ovlivněna i novým přístupem k inovativní léčbě spojené s rozvojem specializovaných center a větším využíváním nákladných tzv. centrových léků. Právě centrové léky s vyšší pořizovací cenou se každoročně podílejí vysokou měrou na vyšším růstu výdajů.

Centrové léky jsou speciální moderní léky, které jsou oprávněni podávat jen lékaři ze specializovaných pracovišť (center). Jedná se zejména o moderní léky pro léčbu onkologických onemocnění a pro některá chronická onemocnění, jako je např. revmatoidní artritida, roztroušená skleróza, cystická fibróza a další. Lékaři je podávají pacientům, kteří splňují přesně dané podmínky, zpravidla přímo ve zdravotnickém zařízení.

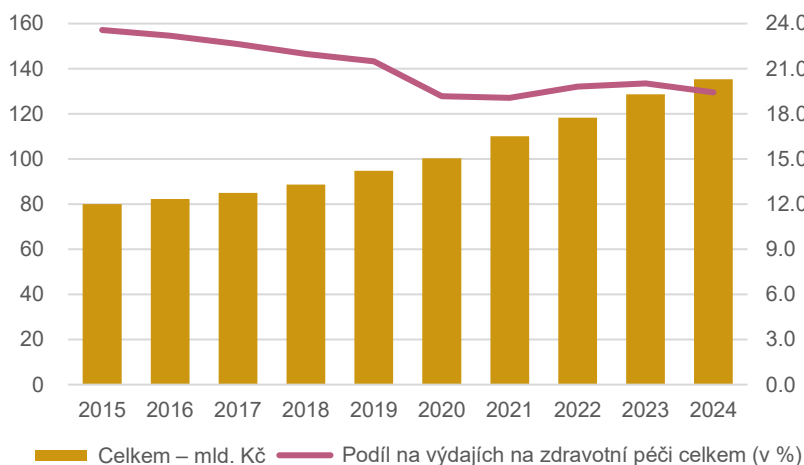
Tato kapitola poskytuje především podrobné údaje o výdajích na léky dle místa spotřeby a zdroje financování, které je doplněno o speciální pohled na výdaje za léky nad rámec členění SHA. Místem spotřeby je v této souvislosti myšleno rozdělení léků na ambulantně vydávané léky, tedy ty, které jsou vydávány pacientům na lékařský předpis nebo jsou nakupovány v rámci volného prodeje léků nejčastěji v lékárnách, a na léky spotřebovované v rámci léčby přímo ve zdravotnických zařízeních (obvykle v rámci hospitalizací)¹.

Pozornost je zaměřena rovněž na výdaje na léky z hlediska jejich financování. V České republice mají v tomto směru klíčové postavení zdravotní pojišťovny, které hradí přes 70 % veškerých výdajů na léky. Zbývající část výdajů na léky si lidé platí z vlastních kapes.

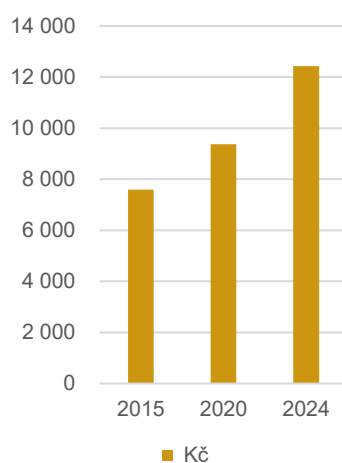
V České republice bylo v roce 2024 vydáno za léky 135,4 mld. Kč, což představovalo 19,4 % výdajů na zdravotní péči. Na jednoho obyvatele ČR připadla průměrná částka za léky 12 433 Kč, což je o 612 Kč více než v roce 2023.

Graf 4.1: Výdaje na léky v Česku – základní ukazatele, 2015–2024

a) absolutně v mld. Kč a v %

b) na 1 obyvatele v Kč

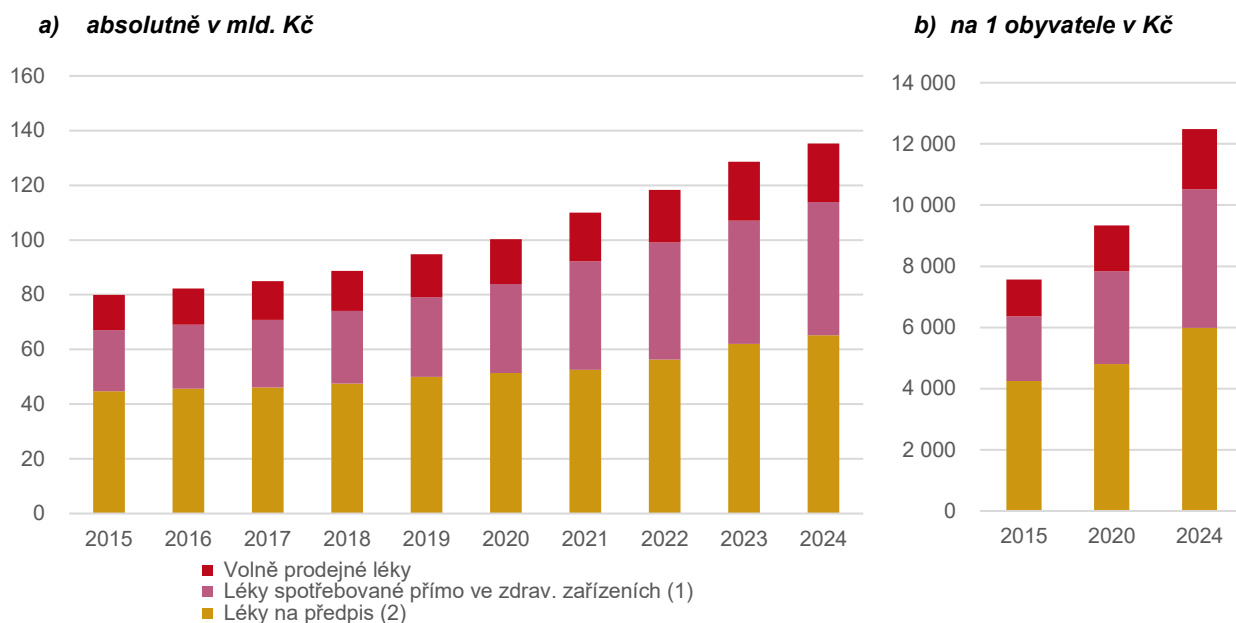
Zdroj: ČSÚ 2026, Zdravotnické účty ČR 2015–2024

¹ Dle metodiky SHA jsou výdaje za léky spotřebované přímo ve zdravotnickém zařízení započítávány do léčebné lůžkové péče

Jak je patrné z grafu 4.1., vývoj celkových výdajů za léky vykazuje dlouhodobě vzestupnou tendenci, od roku 2015 vzrostly výdaje o více než 55 mld. Kč.

V roce 2024 meziročně vzrostly výdaje na léky o 5 % (6,7 mld. Kč), přičemž nejvyšší nárůst byl zaznamenán u léků na předpis hrazených z veřejného zdravotního pojištění, a to jak spotřebovaných v zařízeních, či doma (o 6,9 mld. Kč). Výdaje domácností na léky v roce 2024 činily 37,7 mld. Kč. Vývoj jednotlivých skupin výdajů za léky je znázorněn na grafu 4.2.

Graf 4.2: Výdaje na léky v Česku podle způsobu jejich získání, 2015–2024

- (1) Léky hrazené z rozpočtu zdravotních pojišťoven spotřebované přímo ve zdravotnickém zařízení. Bez ohledu na to, zda se jedná o lůžkové, ambulantní zařízení, či ambulantní část lůžkového zařízení.
- (2) Léky na předpis hrazené ze zdravotního pojištění a léky na předpis doplácené z vlastních kapes pacientů

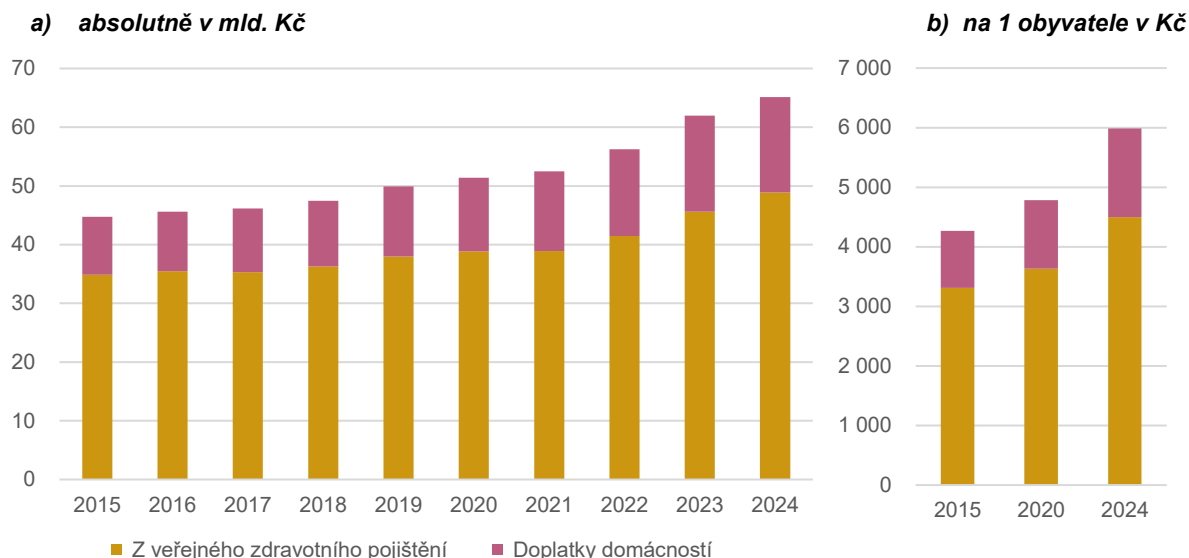
Zdroj: ČSÚ 2026, Zdravotnické účty ČR 2015–2024

Výdaje na léky na předpis hrazené z veřejného pojištění v roce 2015 tvořily 44 % z celkových výdajů na léky. V roce 2024 to pak bylo 36 %. Sestupný trend podílu výdajů na léky na předpis šel ruku v ruce s nárůstem podílu výdajů na léky spotřebované přímo ve zdravotnických zařízeních. V roce 2015 se výdaje na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních podílely na celkových výdajích na léky 28 %, v roce 2024 to bylo už 36 %. Přímé výdaje domácností na volně prodejné medikamenty a na doplatky na léky na předpis mají v uvedeném období poměrně stabilní podíl, v průměru 29 % z celkových výdajů na léky.

Výdaje zdravotních pojišťoven na léky vydané na předpis včetně doplatků hrazených pacienty v roce 2024 činily 65,1 mld. Kč. Za volně prodejné léky domácnosti utratily dalších 21,5 mld. Kč.

Na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních bylo v roce 2024 vydáno 48,7 mld. Kč, tedy více než dvojnásobek oproti roku 2015, přičemž po celé sledované období docházelo ke kontinuálnímu růstu těchto výdajů. K nejvyššímu nárůstu pak došlo v roce 2021, kdy svou roli pravděpodobně sehrála pandemie onemocnění covid-19 a poměrně nákladná léčba, která se odrazila v meziročním nárůstu o 22,5 % (7,3 mld. Kč). Mezi roky 2023 a 2024 vzrostly výdaje na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních o 3,6 mld. Kč.

Graf 4.3: Výdaje za léky na předpis v Česku podle způsobu jejich úhrady, 2015–2024

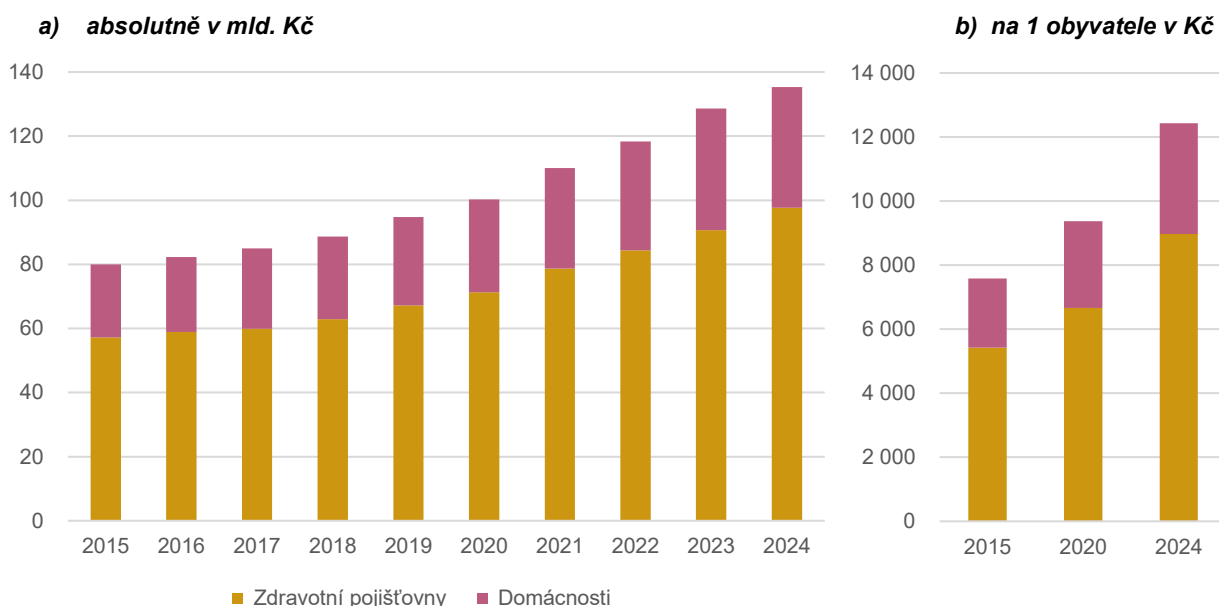

Zdroj: ČSÚ 2025, Zdravotnické účty ČR 2015–2024

Celkové výdaje zdravotních pojišťoven na zdravotní péči v roce 2024 dosáhly 514 mld. Kč, tj. téměř 74 % z celkových výdajů na zdravotní péči v České republice. Zdravotní pojišťovny vydaly za léky na předpis a léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních v roce 2024 celkem 97,6 mld. Kč, což představuje bezmála pětinu jejich veškerých výdajů.

Výdaje za léky představují největší položku výdajů domácností na zdravotní péči. V roce 2024 utratily domácnosti za volně prodejné léky a doplatky za léky na předpis celkem 37,7 mld. Kč, což představovalo necelých 40 % veškerých výdajů domácností na zdravotní péči. Ve sledovaném období 2015–2024 se relativní zátěž plateb za léky v celkových výdajích domácností na zdraví pohybovala mezi 50 a 40 %, přičemž v posledních dvou letech došlo k poklesu tohoto podílu.

Graf 4.4: Výdaje na léky podle zdrojů jejich financování, 2015–2024

Zdroj: ČSÚ 2025, Zdravotnické účty ČR 2015–2024

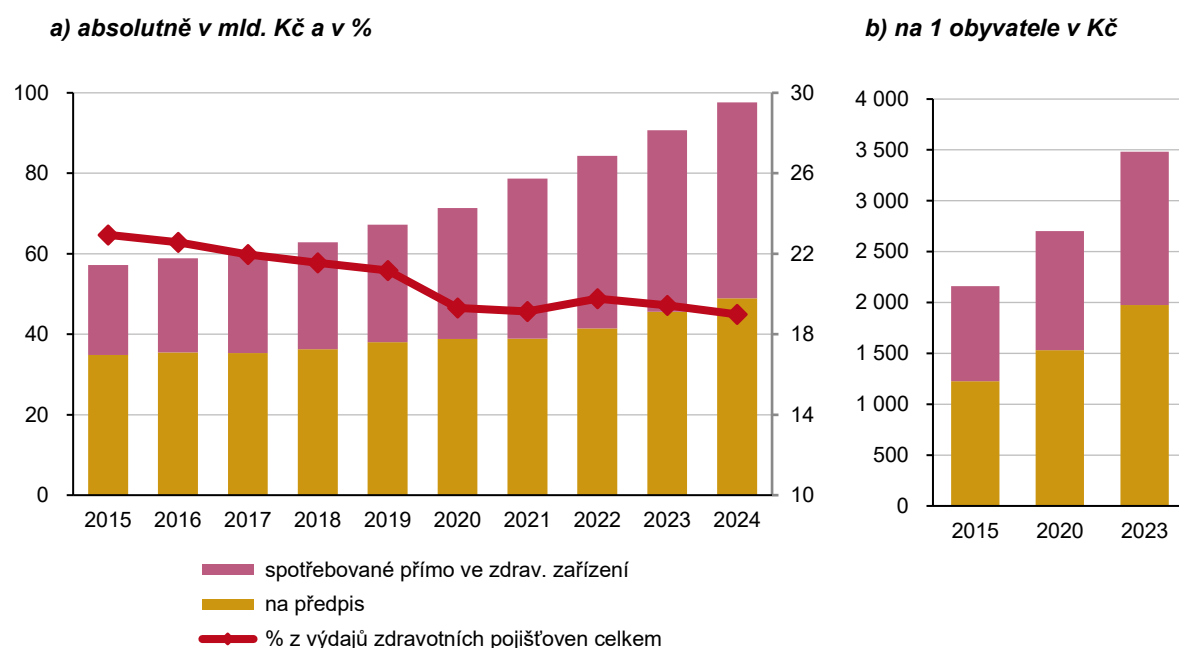
V roce 2024 doplácely domácnosti celkem 16,2 mld. Kč za léky na předpis, což je o 0,2 mld. Kč méně než v roce 2023. Domácnosti dále vydaly celkem 21,5 mld. Kč za volně prodejné léky, což představovalo částku zhruba stejnou jako v roce 2023.

Od roku 2015 se podíl financování léků zdravotními pojišťovnami pohyboval mezi 70-72 %. Zbýlých 28-30 % pak připadalo na rozpočty domácností.

Z grafu 4.5 b) je patrný vývoj výdajů domácností za doplatky za léky na předpis a za volně prodejné léky přepočtené na jednoho obyvatele. V průměru bylo na 1 obyvatele ČR v roce 2024 vydáno 1 492 Kč na doplatky za léky na předpis a 1 973 Kč na volně prodejné léky.

Průměrné doplatky na léky na předpis v přepočtu na jednoho obyvatele od roku 2015 vzrostly o 555 Kč. Výdaje na volně prodejné léky na jednoho obyvatele narostly ještě výrazněji, mezi roky 2015 a 2024 se zvýšily o 748 Kč.

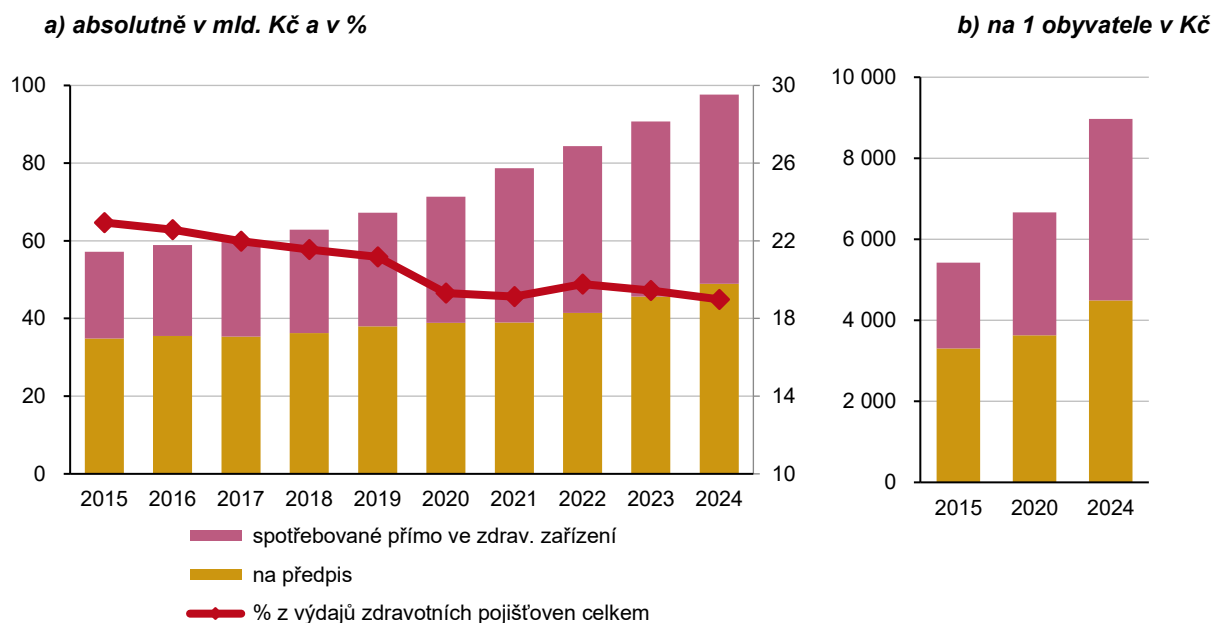
Graf 4.5: Výdaje domácností na léky v Česku – základní ukazatele, 2015–2024

Zdroj: ČSÚ 2026, Zdravotnické účty ČR 2015–2024

Graf 4.6 znázorňuje přehled výdajů zdravotních pojišťoven za léky na předpis a za léky poskytnuté pacientům ve zdravotnických zařízeních absolutně i v přepočtu na jednoho obyvatele. Průměrné výdaje zdravotních pojišťoven za léky na jednoho obyvatele v roce 2024 dosáhly 8 968 Kč, z čehož za léky na předpis 4 493 Kč a za léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních 4 475 Kč. Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, hlavní nárůst se týkal výdajů na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních. Zatímco v roce 2015 tvořily tyto výdaje v průměru jen 2 116 Kč na jednoho obyvatele, v roce 2024 to byl více než dvojnásobek.

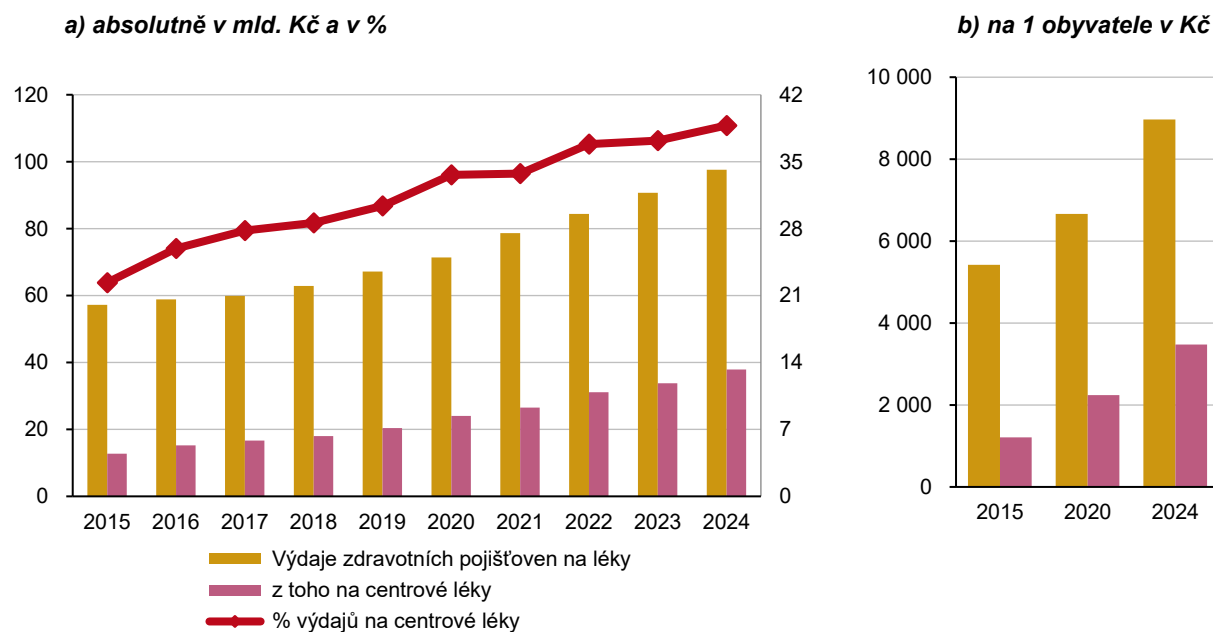
Graf 4.6: Výdaje zdravotních pojišťoven na léky v Česku – základní ukazatele, 2015–2024

Zdroj: ČSÚ 2026, Zdravotnické účty ČR 2015–2024

Celková částka, kterou uhradily zdravotní pojišťovny v roce 2024 za léky využívané ve specializovaných centrech, dosáhla výše 37,9 mld. Kč. Za centrové léčivé přípravky, poskytované v rámci lůžkové péče, bylo vydáno 91 % z uvedené částky. Zatímco v roce 2015 vynaložily zdravotní pojišťovny na léčivé prostředky ve specializovaných centrech s lůžkovým oddělením 11,8 mld. Kč, v roce 2024 to bylo již 34,5 mld. Kč. Výdaje za léky poskytované ve specializovaných centrech při ambulantní léčbě se rovněž každoročně pozvolna zvyšovaly až na hodnotu 3,3 mld. Kč v roce 2024. V porovnání s rokem 2015 se celkové výdaje zdravotních pojišťoven na centrové léky zvýšily o 25 mld. Kč. Hlavní příčinou růstu výdajů je vývoj nových preparátů a rozšiřování indikací, takže tuto léčbu dostává více pacientů než dříve. Ve specializovaných pracovištích se léčí především onkologická, metabolická, kardiovaskulární a neurologická onemocnění.

Graf 4.7: Výdaje zdravotních pojišťoven na léky a centrové léky v Česku – základní ukazatele, 2015–2024

Zdroj: ČSÚ 2026, Zdravotnické účty ČR 2015–2024